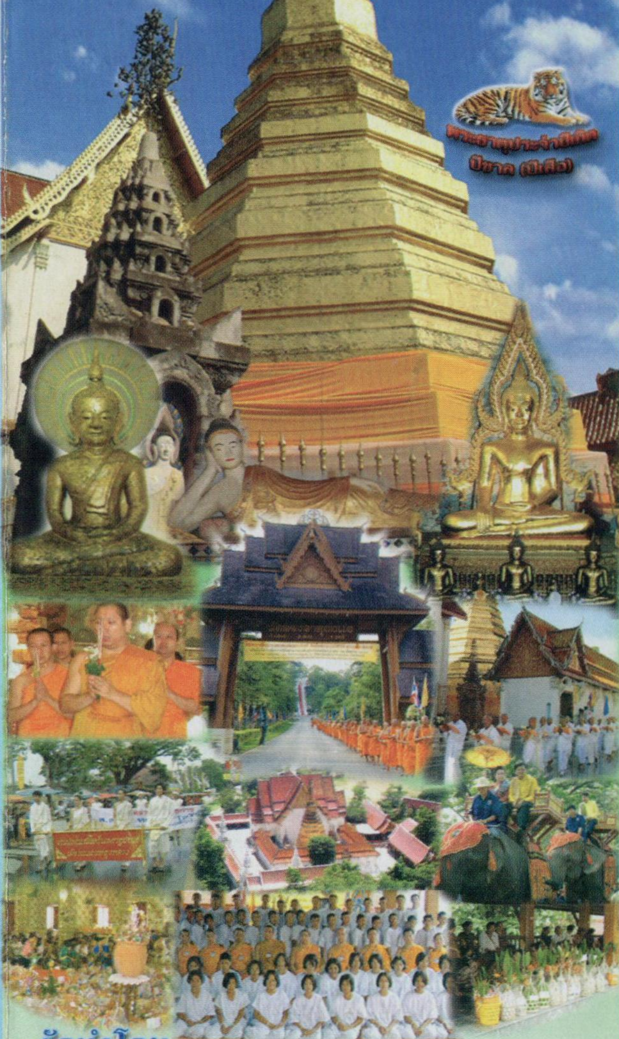
วัดพระธาตุช่อแฮ
(พระอารามหลวง)
PHRA THAT CHO HAE

จัดทำโดย
สำนักงานเผยแผ่และประชาสัมพันธ์
วัดพระธาตุช่อแฮ (พระอารามหลวง)
โทร. ๐-๕๔๕๙-๙๒๐๙ ต่อ ๑๐๘, ๒๐๒ โทรสาร ๐-๕๔๖๓-๓๒๔๘
พิมพ์ครั้งที่ ๓ จำนวน ๒๐,๐๐๐ แผ่น

ประวัติความเป็นมาโดยสังเขป

องค์พระธาตุช่อแฮ เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดแพร่ ตั้งอยู่เลขที่ ๑ หมู่ ๑๑ ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๘ กิโลเมตร **เป็นหนึ่งในพระธาตุประจำปีเกิดสิบสองราศี เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีขาล (ปีเสือ)** มีลักษณะเป็นเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองบุด้วยทองดอกบวบ สูง ๓๓ เมตร ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ ๑๑ เมตร ศิลปะแบบเชียงแสน **ตามหนังสือตำนานพระเจ้าเลียบโลก** กล่าวว่าสมัยครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าได้เสด็จมา ณ ดอยโก่สิยะแห่งนี้ และได้มอบพระเกศาให้กับ ขุนลั๊วะอ้ายก้อมจึงได้นำมาใส่ในท้องสิงห์ทองคำบรรจุไว้ในองค์พระเจดีย์ พระธาตุช่อแฮแห่งนี้ เพื่อไว้เป็นที่เคารพสักการะสืบมา

ด้านประวัติศาสตร์ สร้างขึ้นในสมัยกรุงสุโขทัย ระหว่างจุลศักราช ๕๘๖-๕๘๘ (พ.ศ.๑๘๗๙-๑๘๘๑) ในสมัยพระมหาธรรมราชา (ลิไท) ได้เสด็จมาบูรณปฏิสังขรณ์พระเจดีย์แห่งนี้ จากนั้นได้จัดงานสักการะ ๗ วัน ๗ คืน จึงได้ชื่อว่า **"พระธาตุช่อแฮ" (คำว่า "แฮ" เป็นคำที่เพี้ยนมาจากคำว่า "แพร" แปลว่า ผ้าแพร)** และในปีพ.ศ.๒๔๖๗ ครูบาศรีวิชัย ได้มาเป็นประธานบูรณปฏิสังขรณ์อีกครั้งหนึ่ง

กรมศิลปากร ได้ประกาศขึ้นทะเบียนองค์พระธาตุช่อแฮ เป็นโบราณสถานในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ ลงวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ.๒๔๗๘ และได้ประกาศกำหนดขอบเขตโบราณสถาน เล่มที่ ๙๗ ตอนที่ ๑๕๙ ลงวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๒

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีหนังสือรับรองสภาพวัดไว้ว่า วัดพระธาตุช่อแฮ ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ.๑๙๐๐ และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ.๑๙๑๐ ตามหนังสือ ที่ พศ. ๐๐๐๗/๕๒๖ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๘

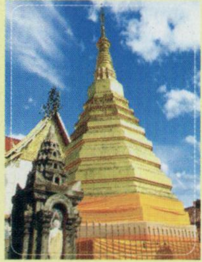
วัดพระธาตุช่อแฮ ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๓ ตอนที่ ๙๖ ง ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙

จังหวัดแพร่ ได้จัดงานประเพณีนมัสการองค์พระธาตุช่อแฮ โดยยึดถือตามจันทรคติ ในระหว่างวันขึ้น ๙ ค่ำ - ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ใต้ เดือน ๖ เหนือ ของทุกปี โดยใช้ชื่องานว่า **"งานประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่แห่ตุงหลวง"** ด้วยความสำคัญดังกล่าว จังหวัดแพร่นำองค์พระธาตุช่อแฮ ประดิษฐานบนหลังม้า เป็นตราสัญลักษณ์ของจังหวัด และนำมาเป็นคำขวัญประจำจังหวัดแพร่ ดังนี้

"หม้อห้อม ไม้สัก ถิ่นรักพระลอ ช่อแฮศรีเมือง
ลือเลื่องแพะเมืองผี คนแพร่นี้ใจงาม"

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และของดีในวัดพระธาตุช่อแฮ

๑. พระธาตุช่อแฮ พระธาตุประจำปีเกิดปีขาล

คำไหว้พระธาตุช่อแฮ

โกเสยยะ ธะชัคคะปัพพะเต สัตตะมะโนรัมเม พุทธะเกสา ธาตุ ปะติฏฐิตา อะหัง วันทามิ สัพพะทา อะหัง วันทามิ ธาตุโย อะหัง วันทามิ สัพพะโส

ข้าพเจ้าขอไหว้พระเกศาธาตุแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งประดิษฐานอยู่บนธชัคคบรรพตแห่งเมืองโกศัย อันเป็นที่รื่นรมย์ใจของชนทั้งหลาย โดยประการทั้งปวงในกาลทุกเมื่อแล

๒. หลวงพ่อช่อแฮ

เป็นพระประธานประดิษฐานในพระอุโบสถ สร้างด้วยปูนปั้น ลงรักปิดทอง ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง ๓.๘๐ เมตร สูง ๔.๕๐ เมตร ศิลปะสกุลช่างเชียงแสน ประดิษฐานอยู่ในซุ้มเรือนแก้วที่แกะสลักด้วยไม้สักลงรักปิดทอง มีอายุหลายร้อยปี

๓. พระเจ้าทันใจและไม้เสี่ยงทาย

พระเจ้าทันใจหรือหลวงพ่อทันใจ สร้างด้วย ปูนปั้น ลงรักปิดทอง ปางสมาธิ ศิลปะสกุลช่างเชียงแสนหน้าตักกว้าง ๓๐ นิ้ว สูงประมาณ ๒ ศอก เป็นพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง ผู้ใดมาขอพรแล้วก็จะได้สมดังใจปรารถนา สร้างขึ้นโดยชาวไทยใหญ่ (เงี้ยว) เมื่อ พ.ศ.๒๔๖๕

ด้านหลังซุ้มพระเจ้าทันใจ มี ไม้เสี่ยงทายใช้แทนไม้เซียมซี เมื่อผู้ใดต้องการเสี่ยงทาย ก็จะนำไม้มาทาบกับช่วงแขนที่กางเหยียดตรงไปจนสุดแขนทั้งสองข้าง แล้วทำเครื่องหมายไว้ จากนั้นนำไม้มาอธิษฐาน ว่าสิ่งที่ตนประสงค์นั้นจะสำเร็จหรือไม่ หากสำเร็จก็ขอให้เครื่องหมายนั้นยาวออกไป เมื่ออธิษฐานเสร็จแล้ว ก็นำไม้เสี่ยงทายขึ้นมาวาอีกครั้งหนึ่ง

คำไหว้พระเจ้าทันใจหรือหลวงพ่อทันใจ

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ
นะโม นะมะ สะขัง โกธะมัง ใจจะคุ (ว่า ๓ จบ)

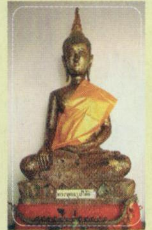
๔. พระพุทธโลกนาถบพิตร และพระวิหารศิลปะล้านนาประยุกต์

เป็นพระพุทธรูปปางนาคปรก สร้างด้วยทองเหลืองสัมฤทธิ์ หน้าตักกว้าง ๓.๖๐ เมตร สูง ๗ เมตร ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารศิลปะแบบล้านนาประยุกต์ ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังอย่างวิจิตรสวยงาม โดยมีพ่อแสน แม่บุญปั๋น มนกลม คุณฉันท์ทิพย์ กลิ่นโสภณ และครอบครัว สร้างขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมี สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ฟื้น ชุตินฺธโร) องค์ประธานเบิกพระเนตร

๕. พระเจ้าไม้สัก

สร้างด้วยไม้สัก ลงรักปิดทอง หน้าตักกว้าง ๓๓ นิ้ว สูง ๔๗ นิ้ว เป็นศิลปะสมัยล้านนา ประดิษฐานอยู่ในศาลาบาตร รอบองค์พระธาตุช่อแฮ

๖. พระเจ้านอน

เป็นพระพุทธรูปที่ชาวจังหวัดแพร่ให้ความเคารพนับถือ ก่อนจะขึ้นนมัสการองค์พระธาตุช่อแฮ ชาวบ้านมักจะแวะกราบไหว้พระเจ้านอนก่อนเสมอ โดยมี พ่อจองปัน จิต๊ะแค แม่ออน ปรางสุวรรณ เป็นผู้สร้างถวายเมื่อวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ เหนือ พ.ศ.๒๔๕๙ ความยาว ๓.๗๐ เมตร สูง ๑.๓๕ เมตร สร้างด้วยปูนปั้น แท่นประดับด้วยแก้วลวดลายงดงามยิ่ง ประดิษฐานในศาลาพระเจ้านอน เชิงบันไดนาคด้านทิศตะวันตกขององค์พระธาตุ

๗. พระพุทธเจดีย์โกศัย

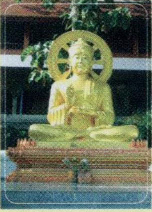
เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ ผสมกับทองจังโก(ทองจังโกได้มาจากการรื้อแผ่นทองเหลืองที่หุ้มองค์พระธาตุช่อแฮ ในการบูรณปฏิสังขรณ์ ปี ๒๔๗๒) ศิลปะล้านนาผสมสุโขทัย ทำการเททองหล่อใน พ.ศ. ๒๔๗๒ มีทั้งหมด ๓ องค์ ประดิษฐานในพระอุโบสถ

๘. พระพุทธรัชมงคลอุบลบพิตร

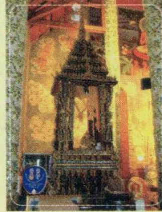
เป็นศิลปะแบบอู่ทอง สร้างด้วยทองเหลือง หน้าตักกว้าง ๒๕ ซ.ม. สูง ๔๐ ซ.ม. เป็นพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี โดยพระราชทานถวาย วัดพระธาตุช่อแฮ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

๙. พระพุทธธรรมจักร

เป็นพระพุทธรูปปางปฐมเทศนา เป็นศิลปะรัตนโกสินทร์ประยุกต์สร้างด้วยทองเหลือง ขนาดหน้าตักกว้าง ๓ เมตร สูง ๓.๕๐ เมตร ประดิษฐานอยู่ด้านทิศเหนือของพระอุโบสถ

๑๐. ธรรมาสน์โบราณ

เป็นที่แสดงพระธรรมเทศนามหาเวสสันดรชาดก มีลักษณะเป็นบุษบก ศิลปะรัตนโกสินทร์ มีความสวยงามวิจิตรบรรจง สร้างด้วยไม้สัก ลงรักปิดทอง ประดับแก้วโบราณ นางแก้ว ทองถิ่น สร้างอุทิศให้ นายครอง ทองถิ่น เมื่อวันที่ ๓ เม.ย. ๒๔๙๒ ซึ่งมีคุณค่าควรแก่การศึกษาถึงศิลปะและอนุรักษ์สืบไป

๑๑. กรุอัฐิครูบาศรีวิชัย

บรรจุอัฐิธาตุของครูบาศรีวิชัย ส่วนที่ ๕ จาก ๒๓ ส่วน สร้างขึ้นเพื่อระลึกถึงคุณงามความดีของครูบาเจ้าที่ได้มาบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุช่อแฮ

๑๒. บันไดนาคโบราณ

เป็นบันไดทางขึ้นสู่องค์พระธาตุช่อแฮ สันนิษฐานว่าสร้างหลังจากสร้างองค์พระธาตุช่อแฮเสร็จแล้ว มี ๒ บันได คือ บันไดกุมภัณฑ์ และบันไดนาคขด อายุประมาณ ๖๐๐ กว่าปี

๑๓. เจ้ากุมภัณฑ์

มีความเชื่อว่านาคที่เฝ้าบันไดกุมภัณฑ์ทางทิศตะวันออก ขององค์พระธาตุช่อแฮ ชอบหนีไปเล่นน้ำที่ลำน้ำแม่สายบ้านใน เป็นประจำชาวบ้าน

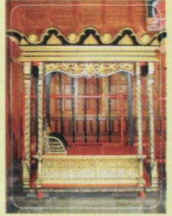
จึงสร้างเจ้ากุมภัณฑ์ นั่งทับหางนาคที่ขดไว้ สร้างขึ้นหลังจากการสร้างบันไดนาคเสร็จแล้ว จำนวน ๒ ตน คือ ยักษ์ ยักษิณี ทำการบูรณะเสร็จใน พ.ศ. ๒๕๔๔

๑๔. แผ่นศิลาจารึก

ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าซุ้มพระเจ้าทันใจ ได้จารึกเรื่องราวการสร้างบันได ด้านทิศ

ตะวันตกว่า นายจองทูล นางแก้วมาลูน สร้างขึ้นใน เดือน ๑๐ เหนือ ขึ้น ๑๒ ค่ำ วันเสาร์ พ.ศ. ๒๔๖๒

๑๕. เตียงพระเจ้า/ อาสนา/ แท่นบรรทม

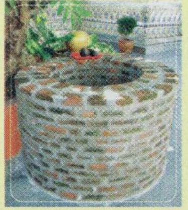
เป็นที่ประทับบรรทมของพระพุทธเจ้า ผู้สร้างมีจุดมุ่งหมายเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งแสดงถึงความเชื่อ ความศรัทธาในองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๑๖. ตุงกระด้าง

ตุงกระด้าง เป็นตุงแกะสลักด้วยไม้สัก ลงรักปิดทอง ความสูง ๔๐๐ เซนติเมตร กว้าง ๔๗ เซนติเมตร เป็นศิลปะล้านนารูปพญานาค อายุประมาณ ๑๐๐ กว่าปี

๑๗. บ่อน้ำทิพย์

เป็นบ่อน้ำที่เกิดขึ้นบนภูเขาตามตำนานเล่าว่าเป็นบ่อน้ำที่พระพุทธเจ้านำน้ำบ่อนี้ไปฉัน และทางจังหวัดแพร่ประกอบพิธีตักน้ำจากบ่อน้ำทิพย์ไปร่วมพิธีเจริญพระพุทธมนต์ถวายแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อทำการสรงองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในปีที่เจริญพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๗๒ พรรษา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๔๒

๑๘. ระฆังโบราณ

เป็นระฆังที่หล่อจากทองจังโกที่หุ้มองค์พระธาตุช่อแฮ ส่วนที่เหลือจากการหล่อพระพุทธเจดีย์โกศัย

๑๙. ศาลเจ้าพ่อขุนลั๊วะอ้ายก้อม

เป็นศาลที่ตั้งขึ้น เพื่อแสดงความเคารพต่อ เจ้าของผู้สร้างวัดคือเจ้าพ่อขุนลั๊วะอ้ายก้อม เป็นผู้ที่รับพระเกศาจากพระพุทธเจ้า มีประเพณีการเลี้ยงเจ้าพ่อในวันขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๔ ใต้ เดือน ๖ เหนือ เป็นประจำทุกปี และยังเป็นที่เคารพนับถือของศรัทธาประชาชนในบริเวณตำบลป่าแดง ตำบลช่อแฮ และบริเวณใกล้เคียง

๒๐. สวนรุกขชาติช่อแฮ

สวนรุกขชาติช่อแฮ ตั้งอยู่ในที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุช่อแฮ มีเนื้อที่ ๕๒ ไร่เศษ อยู่ทางทิศใต้ขององค์พระธาตุช่อแฮ เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาพันธุ์ไม้ต่างๆ โดยมีสำนักงานบริหารจัดการในพื้นที่อนุรักษ์ ๑๓ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชดูแลรับผิดชอบ

รายนามเจ้าอาวาสวัดพระธาตุช่อแฮ

พ.ศ. ๑๙๐๐ - ๒๔๙๔ ไม่ปรากฏหลักฐานใครเป็นเจ้าอาวาส
พ.ศ. ๒๔๙๔ - ๒๕๑๒ พระครูรัตตวันคณารักษ์ (ป๊อก)
พ.ศ. ๒๕๑๒ - ๒๕๒๒ ไม่มีการแต่งตั้งที่แน่นอน
พ.ศ. ๒๕๒๒ - ๒๕๓๑ พระราชรัตนมุนี (รส คนฺธรมหาเถร)
พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๕ พระครูโสภณเจติยาภิบาล (บุญเท่ง กุสลจิตฺโต)
พ.ศ. ๒๕๓๖ - ปัจจุบัน พระครูวิมลกิตติสุนทร (วิชาญ กิตฺติปญฺโญ)

พระครูวิมลกิตติสุนทร เมื่อได้รับแต่งตั้งเป็น เจ้าอาวาสวัดพระธาตุช่อแฮ ได้พัฒนาวัดพระธาตุช่อแฮ โดยมีผลงานดังต่อไปนี้

พ.ศ.๒๕๓๘ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างและวัดอุทยานการศึกษา
พ.ศ.๒๕๔๑ เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่น
พ.ศ.๒๕๔๘
- ได้รับรางวัลชนะเลิศ สุดยอดส้วมแห่งปี ประเภทส้วมสาธารณะ ในสถานที่ท่องเที่ยว จากกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา
- ได้รับรางวัล วัดส่งเสริมสุขภาพ จากกระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ.๒๕๔๙
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแพร่ แห่งที่ ๒
- ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี

กำหนดการจัดงานประเพณี และกิจกรรม

๑. ประเพณีไหว้พระธาตุช่อแฮ เมืองแพร่แห่ตุงหลวง
วันขึ้น ๙ – ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ใต้ เดือน ๖ เหนือ
๒. ประเพณีปี๋ใหม่เมือง (สงกรานต์)
๓. โครงการบรรพชาอุปสมบทภาคฤดูร้อน เฉลิมพระเกียรติ
๔. ประเพณีคารวะพระมหาเถระจังหวัดแพร่
วันแรม ๗ ค่ำ เดือน ๘ ใต้ เดือน ๑๐ เหนือ
๕. ประเพณีตานสลากข้าวหม้อ
วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ใต้ เดือน ๑๑ เหนือ
๖. ประเพณีกิ๋นสลากก๋วย (สลากภัต)
วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ใต้ เดือน ๑๒ เหนือ
๗. ประเพณีตักบาตรเทโวโรหณะ
วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ใต้ เดือน เกี๋ยงเหนือ
๘. ประเพณียี่เป็ง ฟังเทศน์มหาชาติมหาเวสสันดรชาดก (ตั้งธรรมหลวง)
วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ใต้ เดือนยี่เหนือ
๙. พิธีทำบุญตักบาตร, แสดงพระธรรมเทศนา, เวียนเทียน และปฏิบัติธรรม เจริญจิตตภาวนา เนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
๑๐. พิธีทำบุญตักบาตร แสดงพระธรรมเทศนา และปฏิบัติธรรม เจริญจิตตภาวนา เนื่องในวันสำคัญของชาติ
๑๑. การปฏิบัติธรรมเจริญจิตตภาวนา ทุกวันธรรมสวนะ
๑๒. โครงการอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา และศาสนิกชนผู้สนใจทั่วไป

วัดพระธาตุช่อแฮ (พระอารามหลวง) มีโครงการบูรณปฏิสังขรณ์ และก่อสร้างถาวรวัตถุดังนี้

๑. บูรณปฏิสังขรณ์ปิดทององค์พระธาตุช่อแฮ
๒. บูรณะศาลาบาตร ซุ้มปราสาท ฉัตรและกำแพงแก้ว รอบองค์พระธาตุช่อแฮ
๓. บูรณะพระอุโบสถ
๔. บูรณะภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถ
๕. สร้างป้ายชื่อวัด
๖. สร้างป้ายประวัติวัด
๗. สร้างกำแพงรอบวัด
๘. สร้างซุ้มประตูโขง
๙. สร้างหอฉัน
๑๐. สร้างหอกลอง หอระฆัง
๑๑. สร้างอาคารพระสัทธรรมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี และทรงเจริญพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เชิญผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญบริจาคได้ที่

วัดพระธาตุช่อแฮ (พระอารามหลวง)
เลขที่ ๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่
จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๕๔๕๙-๙๒๐๙, ๐-๕๔๕๙-๙๐๗๓-๔
โทรสาร : ๐-๕๔๖๓-๓๒๔๔
หรือ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารทหารไทย สาขาแพร่
บัญชีออมทรัพย์เลขที่ ๓๕๔-๒-๑๒๘๔๖-๑
เว็บไซต์ : www.watphrathatchohae.com

